

Fokus på klima og grønne tiltag i den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi

Menneskeheden står overfor tre afgørende og sammenhængende kriser. Den første er klimaforandringerne. Her er rydningen af Jordens skove alene årsag til mindst 12% af den globale CO₂-udledning¹. Den anden er det massive og uigenkaldelige tab af arter og økosystemer. FN fastslår, at 1 mio. dyre- og plantearter er udrykningstruede². 70% af alle landlevende arter, lever i de tropiske skove, som ryddes med uformindsket hastighed. Den tredje er den stigende ulighed og overgrebene på menneskerettigheder og civilsamfundet i mange udviklingslande. De tre kriser rammer Jordens fattigste og mest udsatte mennesker hårdt ved at udhule deres rettigheder og ødelægge betingelserne for deres livsgrundlag. Vi står derfor midt i et kritisk øjeblik. Vi har kun få år til at handle, og det vil kræve en global kraftanstrengelse, hvis vi skal nå Paris-aftalens 1,5 graders målsætning. Det er derfor vigtigt, at Danmark sætter målrettet ind med et stærkt fokus på klima og grønne tiltag, ikke mindst i den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi.

Klimakrisen holder sig ikke indenfor landegrænser, og kan kun løses via fælles globale løsninger. Derfor hilser vi det velkomment, at [‘En Grøn og Bæredygtig Verden - Regeringens langsigtede strategi for global klimaindsats’](#) fra september 2020 inkluderer planer om at styrke Danmarks klimadiplomatiske indsats, og fastslår, at alt udviklingsbistand skal bidrage til opnåelse af Paris-aftalen og FN's Verdensmål. Disse strategiske prioriteringer fra ‘En Grøn og Bæredygtig Verden’ forventer vi bliver afspejlet og integreret i den udviklingspolitiske og humanitære strategi – så der skabes synergi mellem de to. Ligesom vi opfordrer, til i den nye strategi, at sammentænke og tydeliggøre sammenhænge til den nye udenrigs-, sikkerheds-, og handelspolitiske strategi, samt Danmarks nye handlingsplan for opnåelsen af Verdensmålene.

Som tidligere udviklingsminister Rasmus Prehn løbende har udtalt, bør den danske udviklingspolitik være baseret på grønne løsninger og bæredygtig udvikling, og bygge på international solidaritet landene imellem. Hvis det skal blive en realitet, er der behov for at tænke klima og grønne løsninger langt mere grundlæggende ind i den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi, end det er tilfældet i den nuværende. Lidt forsimplet kan man sige, at det ikke er gjort ved blot at fremhæve SDG13 om klimahandling i flere af strategiens pejlemærker eller landekategorier. Nej, der må en radikal grundigere revision til, så den nye strategi promoverer et integreret og stærkt grønt fokus, hvor menneskers rettigheder sættes i centrum og sikres.

Derfor har vi³ følgende anbefalinger til den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi:

➤ Strategien skal sammenkoble klima, konflikt og fordrivelse

Klimaforandringer har direkte og indirekte indvirkninger på en lang række forhold, som påvirker mennesker, der er fordrevet fra eget hjem. Antallet af flygtninge og internt fordrevne er det højeste nogensinde med næsten 80 millioner. Antallet af mennesker, som tvinges på flugt på grund af ekstremt vejr og klimaforandringer er stigende.

¹ IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change, Special Report on Land, August 2019, conclusion A3 og G. R. van der Werf et al. CO₂ emissions from forest loss, nature geoscience, vol 2, November 2009

² IPBES 2019, The Global Assessment Report On Biodiversity And Ecosystem Services, Summary for Policymakers, page 14

³ Globalt Fokus tegnes i denne forbindelse af arbejdsgruppen for udvikling & klima.

Klimaforandringer, og dermed forbundne naturkatastrofer, kan forværre den situation, som folk allerede står overfor, og dermed tvinge dem til at søge sikkerhed, enten andre steder i deres land eller på tværs af internationale grænser. Forholdet mellem klimaforandringer, konflikt, fattigdom og forfølgelse øger i høj grad kompleksiteten af fordrivelsessituationer. Klimaforandringer skaber nye kriser for mennesker, men forværres således også de eksisterende udfordringer for de mest sårbare (herunder risikoen for øget voldelig konflikt), og understreger behovet for at støtte både værtssamfund, flygtninge og internt fordrevne, der ofte bor i områder, der er berørt af klimaforandringer.

Anbefalet handling:

- ❖ I den nuværende udviklingspolitiske og humanitære strategi fokuserer Danmark på at tænke langsigtet fra starten, når der sættes ind med humanitær bistand. Den nye strategi skal følge samme linje, og **indarbejde langsigtede klimahensyn fra starten**, når vi sætter ind med humanitær bistand, så klima og fordrivelse ikke anskues separat.
- ❖ I anerkendelse af den nære sammenhæng mellem klima, konflikt og fordrivelse, og behovet for at sætte ind på tværs af det humanitære-udviklingspolitiske-freds nexus for at opnå langsigtet positiv effekt, bør Danmark inkludere **et styrket fokus på fredsopbygning og konfliktforebyggelse** i den nye strategi.
- ❖ Den nye strategi skal forpligte sig på, at Danmark udvikler konkrete løsningsforslag, der **garanterer at sårbare grupper, herunder flygtninge og fordrevne, ikke overlades til at bære byrden** af klimaforandringerne alene.

➤ **Strategien skal aktivt fremme klimaforebyggelses og biodiversitets co-benefits**

Rydningen af Jordens skove alene udleder mere CO₂ end hele EU, mens skovene omvendt er en betydelig del af løsningen via deres kulstofoptag. FN's klimarådgivende organ, IPCC, anbefaler en hurtig og målrettet indsats for at bevare skove og andre kulstofrige økosystemer, som den mest effektfulde og billigste klimainvestering. Bevarelse, genopretning og forvaltning af økosystemer – både på landjord og maritimt - leverer således både CO₂-reduktion, klimatilpasning og giver væsentlige resultater i forhold til biodiversitetskrisen. Økosystemer er ligeledes centrale i løsningen af konflikter og for at sikre stabilitet og fred. Det estimeres, at mellem 40-60% af interstatslige konflikter er relateret til naturressourcer og økosystemer.⁴

Anbefalet handling:

- ❖ Strategien skal **indtænke rettighedsbaseret bevarelse, genopretning og forvaltning af økosystemer** i alle klima-, udviklings- og humanitære indsatser.
- ❖ Ambitionerne fra "*En Grøn og Bæredygtig Verden*" om at bidrage til globale reduktioner skal konkretiseres yderligere i den udviklingspolitiske og humanitære strategi og **inkludere bevaring af skove og andre kulstofrige økosystemer i diplomatiske indsatser** i UNFCCs klimaforhandlinger, CBD biodiversitets- og økosystemforhandlinger samt handelspolitik.

⁴ UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset

- ❖ Den nye strategi skal **sikre sammenhænge mellem klima, biodiversitet og udvikling** gennem styrket brug af naturbaserede løsninger med det formål at bevare og genoprette oprindelige skove og andre kulstofrige økosystemer - og dermed følge FN's anbefalinger for at imødegå de kriser, vi står over for. I forhold til natur-relaterede konflikter er det ligeledes afgørende, at strategien integrerer genopretning og bæredygtig forvaltning af økosystemer med konfliktløsning og udvikling.

➤ **Strategien skal bygge på en menneskerettighedsbaseret og konfliktfølsom tilgang til udvikling - også i strategiens grønne indsatser**

Klimaforandringerne bidrager til mange krænkelser af menneskerettigheder såsom retten til liv, vand, mad, samt oprindelige folk-, og piger og kvinders rettigheder. Det er særligt mennesker, som allerede er marginaliserede, heriblandt flygtninge og fordrevne, som rammes hårdt, fordi de har mindst at stå imod med, når krisen rammer, og derved er dårligere rustet til at tilpasse sig effekterne af klimaforandringerne. Det betyder også, at klimakrisen har en social slagside og risikerer at bidrage til øget ulighed. Derudover findes der - som uddybet nedenfor - adskillige veldokumenterede eksempler på, at klimaprojekter har krænket basale menneskerettigheder.

Udover at regeringer er forpligtet til at sikre deres befolkningers menneskerettigheder - også fra klimaforandringer - fremgår det tydeligt af Paris-aftalen, at alle lande skal respektere, fremme og tilgodese deres menneskeretlige forpligtelser i alle deres klimatiltag. Sammenhængen er ikke til at tage fejl af: når mennesker ikke får opfyldt deres basale rettigheder, stiger deres sårbarhed overfor klimaforandringerne samt risikoen for konflikt øges. Alene ved at opfylde menneskerettighederne mindskes denne sårbarhed, ligesom modstandsdygtigheden og kapaciteten til at tilpasse sig klimaforandringerne stiger.

Anbefalet handling:

- ❖ Danmark skal fortsat basere sin udviklingspolitiske og humanitære strategi på **en menneskerettighedsbaseret tilgang til udvikling** - og sikre sig, at det også gælder for strategiens grønne indsatser, som tydeligt skal beskrive, hvordan de respekterer, beskytter og opfylder menneskerettighederne.
- ❖ **Princippet om ikke-diskrimination skal stå centralt i strategien** - både når det gælder oprindelige folk, lokalsamfund, migranter, mennesker med handicap, køn, kønsidentitet, seksuel orientering, etnisk identitet, alder mv. i tråd med Paris-aftalen og FN's Verdensmål, som også er baseret på menneskerettighederne og den tværgående forpligtelse om 'ikke at lade nogen i stikken' (LNOB princippet).
- ❖ Den nye strategi skal følges op **med ressourcer til en fyldestgørende kapacitetsopbygning af embedsfolk** i relevante ministerier ift. at koble deres arbejdsområder til menneskerettigheder.

➤ **Strategien skal fastslå, at Danmark tager lederskab på at sammenkoble klima og menneskerettigheder på det multilaterale niveau**

Foruden at sikre en menneskerettighedsbaseret tilgang til Danmarks bilaterale grønne indsatser, er det vigtigt, at Danmark også forfølger denne ambition på det multilaterale niveau. Danmark er unikt positioneret til at tage lederskab til at insistere på en menneskerettighedsbaseret tilgang til udvikling inden for det grønne område i multilaterale fora, blandt andet på baggrund af sin mangeårige kamp for menneskerettighederne i internationale fora som Den Grønne Klimafond, FN-organisationer på tværs af sektorer og sin plads i FN's Menneskerettighedsråd.

Anbefalet handling:

- ❖ Ambitionerne fra *“En Grøn og Bæredygtig Verden”* skal konkretiseres yderligere i den udviklingspolitiske og humanitære strategi, og de allerede eksisterende muligheder for **synergi mellem Danmarks arbejde for menneskerettigheder i FN-systemet og det klimapolitiske arbejde skal udnyttes**. Fx har Danmark særligt fokus på oprindelige folks rettigheder, ligestilling samt seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder i FN's Menneskerettighedsråd - dette skal integreres i Danmarks klimadiplomatiske arbejde på landeniveau såvel som multilateralt i bl.a. Den Grønne Klimafond og UNFCCC.
- ❖ Som nævnt i den globale klimastrategi skal al udviklingsbistand bidrage til opnåelse af Paris-aftalen og FN's Verdensmål. En stor del af den danske udviklingsbistand bliver kanaliseret gennem **multilaterale udviklingsbanker**, og det er dermed også vigtigt, at den nye strategi stiller krav om, at bankernes aktiviteter bidrager til en klimavenlig, bæredygtig, konfliktfølsom og menneskerettighedsbaseret udvikling.

➤ **Strategien skal integrere klimatilpasning i alle dele af dansk bistand**

Det er i udviklingslande, at klimakrisen rammer hårdest. Vandmangel vil blive et stigende problem som følge af mere ekstreme tørkeperioder og varmere vejr. Andre steder vil havstigninger udgøre et problem for kystnære landbrug, når saltvand oversvømmer og ødelægger kostbar landbrugsjord. Så selv hvis verden når Parisaftalens 1,5 graders målsætning, er udviklingslandene stadig nødt til at tilpasse sig ændringerne i klimaet, da klimatilpasning er afgørende for at opbygge modstandsdygtige samfund - særligt på lokalt niveau og i fattige og skrøbelige lande.

Anbefalet handling:

- ❖ Den nye strategi skal **indtænke klimatilpasning i alle dele af dansk bistand**.
- ❖ Den nye strategi skal prioritere **klimatilpasning på lokal niveau og med udgangspunkt i naturbaseret løsninger** - og promovere det i internationale fora og lignende.

➤ **Strategien skal inddrage lokalbefolkningen i alle sine grønne indsatser**

I forbindelse med fossil energi-projekter, fx udvinding af olie, har vi set eksempler på krænkelse af menneskerettigheder. Men det har vi desværre også i verdens landes (også Danmarks) indsatser for at adressere klimaforandringer.

Eksempelvis i Colombia, Mexico og Kenya, hvor oprindelige folk er blevet tvangsforflyttet fra deres jord uden at være blevet inddraget i beslutningsprocesserne omkring projekterne, så byggeri af vindmølleparker kunne komme til. Samtidig øger fuld og rettighedsbaseret inddragelse beviseligt bæredygtigheden af klimaindsatser, som anerkendt af både IPCC (Special report on land 2019) og IPBES (Global Assessment 2019), hvorfor det er afgørende, for at sikre robuste, bæredygtige og effektive klimaindsatser, at marginaliserede grupper inddrages i beslutningsprocesser, og at menneskerettighederne generelt respekteres i processen.

Anbefalet handling:

- ❖ Den nye strategi skal slå fast, at alle Danmarks udviklingspolitiske og humanitære grønne indsatser og klimaprojekter **informerer, konsulterer og inddrager lokalbefolkningen** - inklusiv de mest marginaliserede og de oprindelige folk - og sikrer sig, at deres rettigheder ikke krænkes i den grønne omstilling, og at de i sidste ende også selv får gavn af klimaindsatserne.

➤ **Strategi skal styrke civilsamfundet og det folkelige engagement i klimakampen**

Den danske strategi skal styrke alliancer til ikke-statslige aktører, herunder internationale organisationer og civilsamfundet. Danmark er blevet et klima-foregangsland på baggrund af en stærk mobilisering i det danske civilsamfund, særligt blandt unge. Et stærkt pres fra civilsamfundet er afgørende for at presse andre lande og det internationale niveau mod en mere ambitiøs klimapolitik. Presset for mere ambitiøse nationale klimaplaner er både et selvstændigt mål, men danner også grundlaget for bedre partnerskaber på officielt regeringsplan og for engagement af den danske private sektor med innovative klimaløsninger. Derfor skal en dansk udviklingspolitisk og humanitær strategi etablere stærke alliancer med globale organisationer, institutioner og bevægelser, ofte gennem tæt samarbejde med danske civilsamfundsorganisationer.

Anbefalet handling:

- ❖ Den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi skal **styrke og understøtte nationale bevægelser og organisationer i partnerlandene**, der kan presse på for en mere ambitiøs national klimapolitik, herunder fx engagement i at styrke nationale klimatilpasningsplaner og nationalt fastlagte forpligtelser til at reducere udledning af klimagasser. Dette samarbejde vil ofte være gennem danske udviklingsorganisationer.
- ❖ Ligesom samarbejdet om klimaløsninger med den private sektor strækker sig langt ud over en snæver kreds af strategiske partnerlande for udviklingsbistanden, så skal den nye strategi slå fast, at **støtten til bevægelser og civilsamfundsorganisationer i landene udstrækkes til en større kreds af lande**. Støtten skal samtidig have en fleksibel karakter med mekanismer, der giver mulighed for at støtte stærke bevægelser, der kræver klimahandling, i de lande hvor de opstår, og hvor der er mulighed for at understøtte vigtige forandringer.
- ❖ Bagsiden af det stærke engagement af civilsamfundet i klima- og miljødagsordenen er, at vi i stigende grad ser autoritære regeringer slå hårdt ned på klima- og miljøaktivister. Derfor er det afgørende, at den nye strategi fortsat har **et stærkt blik for civilsamfundets råderum**, og bidrager – også i EU og FN-regi - til at fremme råderummet og beskytte aktivister og organisationer, der hvor de kommer under pres, også klima- og miljøaktivister.

➤ Strategien skal fastslå Danmarks forpligtelse til additional klimastøtte

Den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi skal markere, at Danmark vil bidrage med sin "fair share" af de 100 milliarder USD, som de rige lande har lovet årligt at give som klimastøtte til udviklingslandene fra 2020. De klimapenge som Danmark leverer, skal leve op til de aftaler, som Danmark og andre lande har indgået vedrørende klimapenge i FN-regi. Det inkluderer, at pengene skal være "nye og additional" - hvilket vil sige udover de 0,7% af BNI som går til udviklingsbistand - og at støtten skal balanceres mellem klimatilpasning og reduktion af udledninger. Det skal også sikres, at klimapenge går til de fattigste lande, som har størst brug for støtte, og at civilsamfundet anerkendes som en vigtig aktør, som skal tænkes ind, når klimastøtten skal allokeres.

Anbefalet handling:

- ❖ Den nye strategi skal **nævne Danmarks internationale forpligtelse til ny og additional klimastøtte** på lige fod med forpligtelsen på at yde minimum 0,7 % af BNI til udviklingsbistand.
- ❖ Den nye strategi skal slå fast, at **70 % af den danske bilaterale klimastøtte skal gå til klimatilpasning** for at kompensere for, at multilaterale donorer har svært ved at lave klimatilpasningsprojekter. Ellers er det ikke muligt at opnå *50/50 balance på globalt plan* som Paris-aftalen sigter mod.
- ❖ Den udviklingspolitiske og humanitære strategi skal **anerkende det voksende behov for at adressere tab og skader**, som skyldes klimaforandringerne.